

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
проф. Олександр Бєзюдович

«25» квітня

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ «Теоретичні основи соціальної роботи» ОС магістр

*на основі ОС бакалавр, магістр, ОКР спеціаліст
із нормативним терміном навчання 1 р. 4 м.
(вступ за іншою спеціальністю)*

Освітня програма: Соціальна робота

Спеціальність 231 Соціальна робота
(денна та заочна форма навчання)

Умань-2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою вступного випробування з теоретичних основ соціальної роботи є перевірка знань та вмінь вступників.

Вступник повинен знати:

теоретико-методологічні засади розвитку соціальної роботи як науки та фаху, її особливості в українському контексті; національно-культурні, морально-етичні, правові та психолого-педагогічні аспекти діяльності соціального працівника; загальні принципи і методи надання практичної допомоги соціальними працівниками різним верствам населення та в умовах різних соціальних інституцій; багатство та розмаїття ролей і функцій соціальних працівників у процесі виконання ними професійних обов'язків на різних рівнях втручання; завдання державної молодіжної політики та її місце у вирішенні молодіжних питань; законодавчі акти щодо соціальної роботи із різними групами клієнтів; психологічні та соціальні особливості груп клієнтів; причини девіантної та кримінальної поведінки деяких клієнтів спеціальних груп; особливості «груп ризику», способу їхнього життя, характерних ознак; особливості дії психоактивних речовин на дітей, підлітків, молодь.

Вступник повинен уміти:

виявляти та вивчати (досліджувати) соціальні проблеми у суспільстві, громаді, групі чи в окремих індивідів; складати план дій та теоретично обґрунтовувати професійне втручання соціального працівника у системи різного порядку; користуватися інформаційними та іншими видами ресурсів соціальної роботи з метою підвищення особистого освітньо-кваліфікаційного рівня; користуватися набутими теоретичними знаннями та застосовувати їх у практичній роботі; оцінювати результати власної діяльності і робити прогноз на майбутнє.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	вступник називає одиничні відомості, але не повністю розуміє зміст навчального матеріалу; не виявляє необхідного об'єму знань.
Склав	Початковий	100	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, при цьому допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
		101 – 109	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає деякі помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
		110 – 119	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає окремі помилки у викладі матеріалу; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає незначні помилки в мовленнєвому оформленні.
	Середній	120 – 129	вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
		130 – 139	вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння;

		допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
	140 – 149	вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає деякі помилки у викладі матеріалу; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає незначні помилки в мовленнєвому оформленні.
Достатній	150 – 159	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
	160 – 169	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
	170 – 179	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень навчально-наукового матеріалу, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес.
Високий	180 – 189	вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціальних явищ, наводить приклади соціологічних досліджень.

	190 – 199	вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціальних явищ, наводить приклади досліджень та з власного досвіду соціальної роботи.
	200	вступник ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціальних явищ, наводить приклади досліджень та з власного досвіду соціальної роботи.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Питання білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ПРОГРАМУВАННЯ

Змістовий модуль I. Теоретичні основи соціальної роботи

Тема 1. Соціальна робота як взаємозв'язок теорії та практики

Суть понять „теорія соціальної роботи”, об'єкти і суб'єкти соціальної роботи. Класифікація інституцій соціальної роботи в Україні. Функції і принципи соціальної роботи. Сутність поняття „метод соціальної роботи”. Характеристика методів соціальної роботи. Форми соціальної роботи. Класифікація методів соціальної роботи за мотиваційною характеристикою способів впливу на стан і поведінку особи чи спільноти людей, які потребують допомоги (соціально-економічні, організаційно-розпорядчі, психологічні, соціологічні). Нормативно-правова база соціального захисту населення України.

Тема 2. Виникнення і розвиток теорії соціальної роботи.

Взаємозв'язок теорії соціальної роботи з суспільними науками.

Філософські засади соціальної роботи (філософський темпоралізм в соціокультурному контексті, соціально-філософські проблеми соціальної роботи). Соціологія та соціальна робота. Взаємозв'язок психології та соціальної роботи. Правові засади соціальної роботи. Медико-соціальний напрямок в соціальній роботі.

Тема 3. Адаптивно-соціалізаційна теорія соціальної роботи.

Цілісне уявлення про людину як біосоціальну істоту в історії соціальної роботи. Теоретичні моделі цілісності особистості. Психосоціальне тлумачення соціальної роботи. Гуманістична теорія соціальної роботи. Людина і соціум: типи соціальних відносин. Інституціоналізація соціальної роботи. Ціннісні засади соціальної роботи. Суб'єкт-об'єктні та суб'єкт-суб'єктні відносини в соціальній роботі. Клієнти соціальної роботи, його суб'єктні характеристики.

Тема 4. Методи та засоби соціальної роботи.

Поняття про методи та засоби виховання. Методи соціальної роботи. Соціологічні методи роботи. Методи аналізу документації. Організаційно-розпорядницькі методи соціальної роботи.

Тема 5. Психологічні методи соціальної роботи.

Діагностичний етап соціальної роботи. Моделі індивідуальної роботи. Консультування як метод соціальної роботи. Соціальна робота з групою. Основні моделі соціальної роботи з групою. Актуальні методи соціальної роботи.

Тема 6. Реалізація державної політики з розвитку та підтримки сімейних форм опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування

Державна система опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування в Україні. Особливості функціонування сімейних форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування: прийомна сім'я і дитячий будинок сімейного типу. Законодавче забезпечення пріоритетності сімейного влаштування дитини, залишеної без батьківського піклування, в Україні

Тема 7. Технології соціальної роботи з прийомними сім'ями

Технології створення прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу. Технології соціального супроводу прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу. Оцінка ефективності діяльності прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу. Модель створення прийомної сім'ї та дитячого будинку сімейного типу. Практика функціонування спеціалізованих служб по роботі з прийомними сім'ями.

Тема 8. Соціальна робота з різними категоріями населення

Соціальна робота з переселенцями. Соціальна робота з сім'ями, які опинилися у складних життєвих ситуаціях. Особливості соціальної роботи з дітьми та людьми з обмеженими функціональними можливостями. Соціальна робота з безробітними людьми. Соціальна робота з людьми, які живуть з ВІЛ/СНІДом.

Змістовий модуль II. Соціальна політика

Тема 9. Соціальна політика в Україні як основа державної молодіжної політики

Гене́за соціальної політики як передумова формування державної молодіжної політики в Україні.

Історичний аспект розвитку соціальної політики та умови виокремлення з її контексту молодіжної політики держави. Мета і завдання соціальної політики. Сфери діяльності й проблеми, які розв'язує соціальна політика.

Поняття об'єкта і суб'єкта в соціальній і молодіжній політиці. Інструменти соціальної політики як засоби реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Тема 10. Вплив соціальної політики на соціальний розвиток демократичної країни

Актуальність державної молодіжної політики в умовах перехідного періоду. Причини виокремлення державної молодіжної політики у специфічний і самостійний напрямок діяльності держави.

Декларація „Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” як основа розвитку державної молодіжної політики. Мета, завдання та принципи державної молодіжної політики в Україні. Основні напрямки та механізм формування і реалізації державної молодіжної політики.

Тема 11. Особливості молодіжної соціально-демографічної групи

Визначення молоді й молодіжного віку. Основні характеристики молоді як особливої групи в суспільстві. Національні, загальнопланетарні, соціальні та особистісні проблеми молоді. Сучасні проблеми молоді в Україні, їх специфіка. Чинники, що заважають нормальній соціалізації і самореалізації молоді людини. Молодь як об'єкт і суб'єкт державної молодіжної політики, її роль і місце в суспільстві.

Змістовний модуль III

Теоретичні засади соціальної роботи в зарубіжних країнах

Тема 12. Зміст соціальної роботи в зарубіжних країнах

Соціально-економічні та політичні передумови становлення соціальної роботи в зарубіжних країнах. Перші підходи до обґрунтування теоретичних аспектів соціально-педагогічної роботи. Основоположники зарубіжної соціальної роботи. Перші методи соціально-педагогічної роботи: опосередкований та безпосередній методи лікування. Перші теоретичні школи соціальної роботи: діагностична та функціональна. Еволюція методології фахової соціальної роботи. Сучасні теоретичні концепції соціальної роботи. Сфери діяльності соціальних працівників. Моделі соціальної підтримки. Сучасні тенденції соціальної роботи за кордоном (на прикладі роботи з мігрантами).

Тема 13. Нормативно-правове регулювання та суб'єкти соціальної роботи за кордоном.

Загальна Декларація прав людини. Конвенція ООН про права дитини.

Європейська соціальна хартія. Пекінські правила. Конвенція ООН про права інвалідів. Дитячий Фонд ООН – ЮНІСЕФ. Міжнародні державні та недержавні організації. Міжнародна Федерація Соціальних Працівників. Роль недержавних організацій та проектної діяльності в зарубіжній соціальній роботі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг) / І. Іванова. К. : Університет «Україна». 2018. 420 с.
2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
3. Соціальна робота в громаді: навч. посібник / уклад. О. М. Бойко. Умань : ВПЦ «Візаві», 2023. 135 с.
4. Соціальна робота з людьми похилого віку: з досвіду Уманської міської територіальної громади : навч.-метод. довід. / Г. М. Кучер, О. О. Кравченко ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Київ : Компринт, 2023. 136 с.
5. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник / [уклад. : Т.Д. Кочубей, О. М. Бойко]. Умань : ФОП Жовтий О.В., 2016. 278 с.
6. Соціальний аудит та інспектування в системі соціальних служб : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Г. В. Бондаренко. Умань : Візаві, 2023. 128 с.
7. Сучасні теорії соціальної роботи: Антологія [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.
8. Теорія і практика молодіжної роботи : навчальний посібник / МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини ; уклад.: Левченко Н.В. Київ : Компринт, 2021. 106 с.
9. Теорія та історія соціальної роботи : навчальний посібник / уклад. О. О. Матрос; МОН України, Уманський державний пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 244 с.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Протокол № 11 від 11 квітня 2024 року.

Голова фахової атестаційної комісії

Ірина КАРПІЧ

Завідувач кафедри
соціальної педагогіки та соціальної роботи

Ірина АЛБУЛ

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**